

Hea klient!

Taas oleme astunud uude aastasse ning sarnaselt eelmistele aastatele tehakse kokkuvõtteid möödunud aastast, antakse uue aasta lubadusi ning seatakse plaane ja eesmärgid.

Tagasisivaatena möödunud aastasse kasutan võimalust õnnitleda Jõudluskontrolli Keskuse nimel kõiki konkursi aasta põllumees 2011 nominente ning aasta põllumeest, kelleks valiti Avo Samariüütel Tartumaalt. Siinkohal on mul hea meel meenutada, et Männiku Piima head jõudluskontrolli tulemused aitasid kaasa parima piimakarjakasvataja tiitli saamisele, see konkurss toimus möödunud aasta jaanuaris.

Tulles tagasi alanud aastasse ja tutvustades Jõudluskontrolli Keskuse plaane peatuksin ma kahe uudise juures.

Esiteks tahame laiendada pakutavate kõrvamärkide valikut ja hakata pakkuma kahe erineva tootja kõrvamärke.

Teist uudist reklaamisime juba pisut meie eelmises numbris – märtsi lõpul toimub udara tervise seminar, kus lisaks Eesti lektoritele esinevad ka välislektorid Taanist ja Kanadast.

Alanud aastaks soovin kõigile meie klientidele edu ja plaanide täitumist!

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Uudised**ICARi andmevahetuse töögrupis JKK töötaja**

Novembris kinnitati JKK direktori asetäitja IT alal Kalle Pedastsaar ICARi andmevahetuse töögrupi liikmeks. Töögrupi ülesanne on töötada välja ühtne reeglistik, mis võimaldaks lihtsustada erinevate süsteemide vahelist andmevahetust. Eesti jaoks on oluline olla kaasatud eelkõige farmiarvuti ja andmebaasi vahelise andmevahetuse ühtse standardi väljatöötamise.

Lisaks Eestile osalevad töögrupis Prantsusmaa, Austraalia, Taani, Inglismaa, Holland, Kanada ja Saksamaa.

Inglismaa jõudluskontrolli-organisatsiooni hindamas

2011. a detsembris avanes väliteenistuse juhataja Aire Pentjärvel võimalus hinnata ICARi kvaliteedisertifikaadi audiitorina Inglismaa jõudluskontrolliorganisatsiooni NMR (*National Milk Records*). Auditi käigus andsid NMRi spetsialistid ülevaate jõudluskontrolli korraldusest ja reeglitest, andmete kogumisest, kontrollimisest ja säilitamisest ning farmeritele pakutavatest erinevatest teenustest ja IT-vahenditest. Samuti oli võimalus viibida ühes farmis kontroll-lüpsil ning jälgida piimaproovide teekonda proovivõtmisest kuni vastuste postitamiseni. Auditi tulemuste kohta tuleb esitada kokkuvõte ICARi juhatusel, kes teeb otsuse kvaliteedisertifikaadi väljaandmise kohta.

NMR on suurim jõudluskontrolli-organisatsioon Suurbritannias, osutatakse teenust 4800 piimafarmile, kus on ca 450 000 lehma. Organisatsioon kuulub 6000 aktsionärile ning seda juhib kuueliikmeline direktorite nõukogu. Igapäevast tööd korraldab NMR valdkonnajuhtidest koosnev juhatus.

Kontroll-lüpsed teevad peamiselt NMRi palgal olevad tehnikud (ca 500), kontroll-lüpsi kastid võtab farmist peale piimatööstuse auto ning NMRi kaubikud transpordivad jõudluskontrolli ja kvaliteediproovid piimatööstustest laborisse. Laboris määratakse jõudluskontrolli piimaproovidest rasva- ja valgusisaldus ning SRA (piima karbamiidisisaldus määratakse vaid vähestele farmidele).

NMRil on Inglismaal kolm laborit, millest kaks tegelevad peamiselt piimatööstuste kvaliteediproovidega ja üks jõudluskontrolli piimaproovidega. Üks labor piimatööstuste proovide analüüsimiseks on ka Põhja-Iirimaal. Umbkaudu aasta pärast jääb NMRil Inglismaale kaks piimalaborit, kuna uue laborihoone ehitamise järel suletakse labor, mis siiani tegi vaid jõudluskontrolli piimaproove ning uues laboris hakatakse analüüsima nii jõudluskontrolli- kui piimatööstuste proove, samuti haigus-tekijate esinemist (mastiit, BVD, IBR, leptospirosis, paratuberkuloos).

Sündmused ja kontroll-lüpsi tulemused edastatakse NMRisse enamasti vastavaid jõudluskontrolli programme kasutades, võimalik on andmed saata ka paberil. Ka vastused on võimalik saada paberil või arvutiprogramme kasutades. Andmete kontrollimiseks võrreldakse kontroll-lüpsi tulemusi igal kontrollpäeval tankipiima vastavate näitajatega (piimakogus, rasva- ja valgusisaldus, SRA).

Geneetilise hindamisega tegeleb DairyCo, kuhu kõik jõudluskontrolliorganisatsioonid edastavad andmed. Pärast hindamist lisatakse hindamistulemused loomade jõudluskontrolli andmebaasi. Tõuraamatu pidamisega tegelevad tõuaretusseltsid, kes annavad välja tõuraamatunumbreid ja hoiavad põlvnemisandmeid.

Paberivaba teenus ja lisatrükised paberil

Oleme saanud klientidelt positiivset tagasisidet piimaveiste jõudluskontrolli paberivaba teenuse kohta. Paberivaba teenuse tellimisel tuleb arvestada, et see tähendab kogu edaspidist suhtlust ainult elektroonilisel viisil. Ka arved saadab JKK teile elektrooniliselt. Enne teenuse tellimist analüüsige, kas elektrooniline suhtlus sobib teie töökorraldusega.

Tasulise Vissukese kasutajad vast märkasid, et ümbrikus polnud aruannete trükke. Kõik aruanded on alates jaanuarist Vissukesest kättesaadavad. Kui te soovite neid siiski saada paberil, siis tellimuse saab teha Vissukeses (*Seaded* → *Paberraportite tellimine*) või saates meili keskus@jkkkeskus.ee. Nii paberraportite kui e-arvete tellimist saab Vissukeses teha omanikuõigustes isik.

Vissukese Vet-moodulist

Kaks aastat on loomaomanikel/veterinaararstidel olnud võimalus kasutada programmi *Vissuke* lisana rakendust VET (veterinaaria). Selle aja jooksul on VET loomaomanike abiga saanud rida täiendusi. Alguses pakutud võimalustele on lisandunud täiendavaid andmete analüüse, mis annavad parema ülevaate karja tervisest.

Olulisemad lisandunud aruanded on: Kliinilised udarapõletikud, Lehmikute/pullide haigestumine, Sigimise aruanne.

Nimetatud aruannete saamiseks piisab sellest, kui avada loomadele ainult haiguslood. Rahalist arvestust võib iga omanik/loomaarst pidada eraldi. Oluline on ka diagnooside täpne määramine ja registreerimine. Nt ravitud kliiniliste udarapõletike aruannet ei näe omanik, kes avab haigusloo, kus kliinilise udarapõletiku korral on diagnoosiks pandud ainult udarapõletik. Siin on oluline koostöö loomaomaniku ja -arsti vahel.

Kliiniliste udarapõletike aruanne sisaldab karja udaraterwise näitajaid viimase kuu, 3 ja 6 kuu ning libiseva 12 kuu jooksul. Aruandes tuuakse välja üks kord ravitud lehmade protsent ning korduvalt ravitud lehmade osakaal karjas, lehmade arv ja protsent, kelle SRA on üle 200 000, mastiidi juhte mastiiti haigestunud lehmade kohta jne. Eelnimetatud näitajate kohta on lisatabel lehmade jaotusest kuude lõikes viimase 12 kuu jooksul. Eraldi on välja toodud poegimisjärgsed kliinilised mastiidid 1. laktatsiooni lehmadel ning vanematel lehmadel. Aruanne sisaldab lisaks veel kahte tabelit, millest esimeses on lehmade nakatumise ja SRA seos karjas ning teises mastiidi sõltuvus laktatsioonijärkudest.

Kõrvutades omavahel kõrgema SRAga lehmade info (udara tervise aruanne, mastiit12), ravitud kliiniliste udarapõletike andmed, jälgides tankipiima SRA dünaamikat ning määrates mastiiditekitajad ka tankipiimas saame hea ülevaate karja tegelikust udaraterwise olukorrast.

Veterinaarandmete esitajad saavad vaadata ka lehmikute/pullide esmakordsete haigestumiste statistikat. Aruandes on kaks eraldi tabelit: viimase 12 kuu diagnoosid kuni 12 kuu vanustel vasikatel ning üle 12 kuu vanustel noorloomadel. Lisaks tabel ravijuhtude kohta vanuselise jaotuse järgi (1–14 päeva, 15–30 päeva, 2 ja 3 kuud, 4–6 kuud ning 7–12 kuud). Registreerides igapäevaselt noorkarja terviseandmeid, jälgides ööpäevast juurdekasvu (lehmikute kaalumise raport) ning viimase 12 kuu väljamineku statistikat saame nii iga looma kui ka kogu noorkarja probleeme kiiremini tuvastada. Lehmikud/pullid on VETis eraldi alajaotustes.

Sigimise osa koosneb kahest alamenüüst: aruandest ja probleemide jaotusest kuude kaupa. Aruanne sisaldab erinevaid sigimistäitajaid viimase kuu, 3 ja 6 kuu ning libiseva 12 kuu jooksul: eraldi on välja toodud 1. laktatsiooni lehmad ja vanemad ravitud lehmad, rasked poegimised, abortide ja surnultsündide arv, ravijuhud diagnooside järgi, praakimine sigimise/raskete poegimiste tõttu jne. Probleemide jaotus kuude kaupa annab ülevaate libiseva 12 kuu jooksul ravitud loomade põraste peetustest ja emakapõletikest ning rasketest poegimistest. Peale eelnevate näitajate on lisatud ka poegimiste arv käesoleval kuul.

Sigimise aruande, seemenduste aruande ning koondaruande analüüs aitab ennetada ja avastada sigimisega seotud probleeme karjas. Tiinuse kontrolli tulemuste ning poegimiste regulaarsel registreerimisel on oluline samuti poegimise raskuse esitamine, sest nii saab seda infot kasutada ka sigimisaruande koostamisel.

Kliiniliste udarapõletike, lehmikute/pullide haigestumiste statistika, sigimise andmete analüüs koos teiste jõudluskontrolli näitajatega karjas aitavad avastada kõrvalekaldeid enne, kui nad on muutunud probleemiks, ning teha õigeid otsuseid. Selle tulemusel paraneb nii udaratervis, produktiivsus kui noorloomade tervislik olukord.

Merle Lillik
väliteenistuse piirkondlik zootehnik

Identifitseerimine Lõuna-Ameerikas

Detsembri alguses toimus Tšiili pealinnas Santiagos loomade identifitseerimise seminar Ladina-Ameerika ja Lõuna-Ameerika riikidele. Seminari korraldasid FAO, ICAR ja FEPAL (Pan-Ameerika Piimandusföderatsioon, mis ühendab erinevaid piimandusega seotud organisatsioone). Seminari eesmärk oli nii kaardistada olukord selles piirkonnas kui ka tutvustada Euroopa kogemusi ja uuendusi loomade märgistamisel. Kogu seminar oli jaotatud kuueks tsüklilise ja töökorduse järgi algas iga tsüklilise ettekanne, millele järgnes 2-tunnine arutelu erinevates töögruppides lähtuvalt osaleja huvist (piimakari, lihakari, teised loomaliigid).

Esimesel päeval sai selgeks, et piirkonna tase selles valdkonnas on üsna ebahõltslane, kuid edumeelsematel riikidel on Euroopa standardid sisuliselt juurutatud. Huvitav oli jälgida arutelusid, kuidas osalejad otsisid oma küsimustele vastuseid ja lahendusi, sest valdav osa esindatud riikidest peavad oma piirkonda veisekasvatuse jaoks sobivaks ja veiseliha eksport Euroopasse, kus loomade märgistamine on üks esmanõuetest, on enamikus riikides väga olulisel kohal. Ekspordi olulisust nõuetesse suhtumisel kirjeldab väga ilmekalt Tšiili ja Uruguai süsteemide võrdlemine, millega oli võimalik pisut lähemalt tutvuda seminarile eelneval nädalal. Uruguai ekspordib põhiosa oma veiselihatoodangust ja loomade märgistamine on terves riigis kõigile kohustuslik. Samas on Tšiilis kriteeriumid, millistes karjades või piirkondades on märgistamine kohustuslik ja millistes vabatahtlik. Kriteeriumid jagunevadki peamiselt kaheks – lähtuvalt piirkonnast (kui piirkonnas on olnud haiguspuhanguid või piiriäärseid alad) või lähtuvalt turustamisväljundist (ainult identifitseerimissüsteemis olevate karjade toodangut võib eksportida, kuid märgistamine ei ole ainuke nõue, mida jälgitakse). Ka Tšiili plaanib lähitulevikus muuta märgistamine kõigile loomapidajatele kohustuslikuks.

Huvitav on asjaolu, et kui Euroopa riigid alles arutlevad, kas Euroopas võtta kasutusele veiste elektrooniline märgistamine või mitte, siis neis riikides on veiste elektrooniline märgistamine juba suhteliselt levinud.

Kaivo Ilves
direktor

Cooprinsem – Tšiili Jõudluskontrolli Keskus

Tšiilis on veiste koguarv ca 3,7 miljonit. Piimalehmi on 475 000 ning jõudluskontrolli all on neist 175 000. Jõudluskontrolli organisatsioon on Tšiilis viis, suurim neist on üle 80% turuosaga kooperatiiv Cooprinsem. Ettevõtte alustas 1968. a kunstliku seemenduse teenuse pakkumisega ja meile üllatuseks ei olnud eesmärgiks mitte parema aretusmaterjali levitamine, vaid hoopis veterinaarse olukorra parandamine. Jõudluskontrolli teenuse pakkumisega alustati alles 1974. a. Külüstuse käigus selgus, et Eesti ja Tšiili jõudluskontrolli organisatsioonides on nii mõndagi sarnast. Ka Cooprinsemil on oma piimalabor, väliteenistuse, andmetöötuse ja geneetilise hindamise üksused ning sarnaselt Eestile arendatakse kasutatav tarkvara oma organisatsioonis.

Erinevustest rääkides võib alustada juba mahtudest. Cooprinsemi jõudluskontrolli süsteemis on 515 karja ligi 143 000 piimaveisega. Kuid ettevõtte tegevusvaldkond on oluliselt laiem, lisaks eelnimetatud jõudluskontrollile ja kunstlikule seemendusele tegeleb firma veterinaaravimite, taimekaitsevahendite, väetiste, söödalisaandite ja lüpsiseadmete müügiga, kusjuures loomakasvatuse valdkonnas on firma sarnaselt jõudluskontrolli teenuse pakkumisele ka sperma, veterinaaravimite ja lüpsiseadmete müüginäitajatel kindel turuliider. Firmal on sisuliselt kaks peakontorit, millest üks on nn administratiivne peakontor ja teise, Osorno väikelinnas asuvasse on koondatud teenuse pakkumine, sh jõudluskontrolliga seonduv.

Sealse laboris on lisaks piimalaborile (jõudluskontroll ja piimatööstuse kvaliteediproovid) ka veterinaarlabor (brutselloos, leukoos, rinotrahheiid, paratuberkuloos, veiste viirusdiarröa). Laboris on võimalik teha vee- ja mullaanalüüse ning uuest aastast avatakse labor söödaproovide analüüsimiseks. Ettevõtte osanike arv on 247, kuid teenuseid pakutakse 14 000 looma- ja taimekasvatajale. Osanike väike arv on tingitud asjaolust, et osanikuks saamisel on oma kriteeriumid, mida paljud põllumehed ei täida. Olulisemate kriteeriumidena tutvustati meile, et osaniku põhitegevus peab olema loomakasvatus ning enne osanikuks saamist tuleb teatud aastad olla ettevõtte klient. Ettevõttes töötab üle 550 töötaja ja ettevõtte pakub oma teenuseid peamiselt veise- ja lambakasvatajatele, nõustajatele, piimatööstustele, tootjaorganisatsioonidele, kuid firmal on ka 7 bensiinjaama.

Jõudluskontrolli juurde tagasi tulles tuleb Tšiili kolleegide kiituseks märkida, et lisaks jõudluskontrolli tarkvarale on arendatud ka raamatupidamist lihtsustav tarkvara, söödaratsioonide tarkvara ja karjamaade majandamist hõlbustav tarkvara. Loodud tarkvarade puuduseks on asjaolu, et nad on arendatud eraldiseisvatena ja programmide omavaheline andmevahetus ei toimi ideaalselt, kuid ka selles osas on väidetavalt paranemismärke.

Kui veisekasvatusest üldisemalt rääkida, siis oma aretusmaterjali (sperma) nad impordivad ja peamiseks importijateks on USA, Holland, Saksamaa, Skandinaavia ja Uus-Meremaa, kusjuures viimast peeti looma tagasihoidlikuma suuruse tõttu kõige sobivamaks. Külastasime ainult ühte piimafarmi, kuid vestluse käigus selgus, et sarnaselt Uus-Meremaale peetakse ka Tšiilis loomi karjamaal ja traditsioonilist farmikompleksi enamikul juhtudel ei eksisteeri. Karjamaal asub üldjuhul üsna avatud seintega lüpsikoda ja tundub, et piima üritatakse toota võimalikult väikeste investeeringutega, sest nähtud lüpsikojad või vasikate varjualused olid ajahambast pisut räsitud ning teedel nähtud traktoripark ei olnud enam kõige moodsam. Tõugudest on põhiliseks tõuks holstein (ca 95%), kuid kuna piimatööstused makstavad korralikku boonust ka piimarasva ja piimavalgu eest ning udaraterwisele pannakse väga suurt rõhku, siis on Skandinaavia aretusmaterjal leidnud sealsete karjakasvatajate seas sooja vastuvõtu. Kui otsida veel sarnasusi Eesti ja Tšiili vahel, siis sealne piimahind on üle 30 eurosendi ning eelmise aasta piimatoodang ületas napilt 8000 kg piiri. Piimatoodang ületab küll Eesti toodangut, kuid see number iseloomustab ainult 36% loomade toodangutaset.

Kaivo Ilves

Genoominfo kogumine ja kasutamine kogub populaarsust

EAAPi (Euroopa Loomakasvatuse Föderatsioon) konverentsil Norras Stavangeris tõdeti, et genoominfo kasutamine on tulnud, et jääda. Genoominfo tähtsus areustöös ja teaduses suureneb lähiaastatel kordades. Samas ei kao kuhugi jõudlusandmete kogumise vajadus ja traditsiooniline aretusväärtus. Traditsiooniline aretusväärtus on usaldusväärne ja hindamatu tähtsusega ka genoomaretusväärtuste arvutamisel, sest genoominfo on lisainfo. Selleks, et loomi saaks hinnata vaid genoominfo baasil, kulub mitmeid aastaid, mil andmebaasis on piisaval hulgal genotüüpiseeritud loomi, et arvutatava genoomaretusväärtuse usaldusväärsus oleks piisavalt kõrge.

Genoominfo ei ole kõikvõimas ja endiselt ei suudeta põhjendada kogu variatsiooni. Käibelolev 50 K genoomkiip, mis mahutab 50 000 geneetilise markeri infot, selgitab maksimaalselt 80% variatsioonist. Suurema tihedusega kiibid ei anna piisavalt lisainfot, et nende kasutamine oleks otstarbekas. Genotüüpiseerimise kõrge hind on endiselt selle massilise kasutuselevõtu takistuseks. Kuid juba praegu annab genoominfo lisamine ilmselge ajalise eelise aretuses ning

rahalise kokkuhoiu võimaluse aretusfirmades.

Milliseid loomi testida? Genotüüpiseerimine on soovituslik nii traditsioonilise põlvnemisindeksi järgi valitud noortele pullidele kui ka nende emadele. Seda soovitatakse eelkõige väikeste populatsioonide puhul. Genoominfo lisamine geneetilisse hindamisse annab suurima efekti tunnuste puhul, millel on kõrgem päritavus (tootmistunnused). Tunnuste puhul, millel on madal päritavus, nagu seda on funktsionaalsed tunnused, on genoominfo lisandumise efekt väiksem, kuid mitte vähem oluline. Funktsionaalsete tunnuste genoomaretusväärtuste suur variatsioon arvatakse olevat põhjustatud keskkonna ja genotüübi koosmõjust.

Genotüüpiseerimise hind ei ole ainus takistus genoominfo kasutamisel. Genotüüpiseerimisega suureneb kogutav, säilitatav ning töötletav andmebaas plahvatuslikult, mistõttu tuleb välja töötada uus riist- ja tarkvara, mis suudaks selle väljakutse vastu võtta.

Genoominfo lisaboonuseks on põlvnemise määramine, mille tulemusel korrastub ka põlvnemise andmestik. Mikrosatelliitide järgi vanemate määramine on liiga kulukas ning genoomanalüüsi kasutuselevõttuga leiab see meetod järjest vähem kasutust.

Juba paar aastat on mitmed riigid kasutanud rahvuslikul hindamisel genoominfot. Sel suvel toimus esimene rahvusvaheline genoomhindamine, mille viis läbi Interbull. Rahvusvahelisel genoomhindamisel osales seitse riiki/piirkonda: Saksamaa, Taani-Soome-Rootsi, Prantsusmaa, Holland, Uus-Meremaa, Poola ja USA. Rahvusvahelise genoomhindamise meetodikat täiustatakse ning järgmisel genoomhindamisel on lisandumas veel riike, kes sel korral ei suutnud etteantud kriteeriume täita. ETKÜ pakub Osnabrücki pullide spermat, kel on rahvuslik genoomaretusväärtus. Eesti päritolu veiste genoominfot veel ei koguta.

Liia Taaler

biomeetria sektori peaspetsialist

Tähelepanu

Uute lüpsifarmide kohta on vaja JKK klienditeenindaja-vahendajale teatada, millise farmi numbri uue farmi jaoks kasutusele võtate. JKK registreerib, millist lüpsimeetodit kasutama hakatakse (vahelduv KL, robotlüps, lihtsustatud kolmekordne või tavaline). Kui uus farm asub uues kohas, siis peab JKK selle fikseerima ka piimaringide tabelis. Samuti tuleb JKK-le teatada, kui lähete vahelduvalt kontroll-lüpsilt üle lihtsustatud kolmekordsele lüpsile.

Jõudlusandmete koguja, kes ei tee karjas ise kontroll-lüpsi, ei registreeri või ei edasta sündmusi, **peab välja õpetama** kõik inimesed, kes karjas neid tegevusi teostavad. Õigesti tehtud kontroll-lüps ning korrektselt registreeritud sündmused aitavad vältida vigu ja tagavad jõudlusandmete usaldusväärset.

Koolituse kohta koostatakse dokument, milles on kirjas käsitletud teemad. Dokument kinnitatakse mõlemapoolselt allkirjaga.

Lüpsikiiruste andmebaasi registreerimine toimib ainult registri-numbriga. Inventarinumbriga esitades jäävad nad registreerimata.

Aasta algus on puhkuseplaanide tegemise aeg. Seepärast tasub mõelda, kuidas vajalikud tööd tehtud saab ning kes on need inimesed, kes on vajadusel võimelised asendama teie spetsialiste.

Alates 2011. a on loomaomanikel võimalik kontroll-lüpsi tegija puudumisel **tellida kontroll-lüpsi tegema JKK piirkonna zootehnik**. See teenus sobib ajutise vajaduse korral, nt kui kontroll-lüpsi tegija on puhkusel, haigestub või lahkub töölt.

Kontroll-lüpsi teenuse tellimiseks võtke ühendust oma piirkonna zootehnikuga ning leppige kokku sobiv kontroll-lüpsi aeg. Rohkem infot JKK kodulehel (*Piimaveised* → *Lisateenused*).

Põhjamaade jõudlus- kontrolliorganisatsioonid kohtusid Taanis

Oktoobri lõpul toimus Taanis järjekordne Põhjamaade jõudluskontrolli organisatsioonide kohtumine. Seekordsel kohtumisel olid kohal Eesti, Taani, Rootsi ja Soome esindajad.

Traditsiooniliselt andis koosoleku alguses iga riik lühiülevaate oma maal toimuvast. Ühine kõikidele põhjamaadele on mastiiditekitaja määramise teenuse (Eestis Mastiit 12 nime all) juurutamine. Kuna Taanis on veiste elektrooniline märgistamine eelmisest aastast kohustuslik, siis on taanlaste prioriteediks elektroonilise kõrvamärgi võimaluste parem kasutamine. Soome ja Rootsi tegelevad sarnaselt Eestiga kontroll-lüpsi lihtsustamisega pihuarvuti ja ribakoodiga proovipudelite abil.

Kõige keerulisemas olukorras on Soome, kus karjad on väikesed ning vahemaad karjade vahel suhteliselt suured, mistõttu vajalikud investeeringud uute tehnoloogiate kasutuselevõtuks jõudluskontrollis on kallid. Vahemaade probleemi tõdes ka Rootsi. Seetõttu oleks A-kontrolli teostamine nendes riikides väga kulukas. Seevastu Taanis on karjad üksteisele küllalt lähedal ning kontroll-lüpsi teenuse pakkumisel ei teki suuri transpordikulusid. Kui Soome jõudluskontrolliorganisatsioon on suurel määral keskendunud ka nõustamisele, siis Taani jõudluskontrolli assistentide ülesandeks on vaid kontroll-lüpsi tegemine. Loomakasvatusalast abi saavad Taani farmerid spetsialiseerunud nõustajatelt.

Üsna pikalt arutati farmiarvuti ja andmebaasi vahelise andmevahetuse probleemistiku üle. Jällegi eristus taanlaste süsteem teistest. Kui teised riigid soovivad ka farmiarvutist andmeid võtta, siis Taanis peetakse farmiarvutis olevate andmete usaldusväärsust madalaks ja kõiki andmeid kontrollib ja registreerib

jõudluskontrolli assistent. Rõõmustav oli, et kõik Põhjamaad on võimalike lahenduste osas ühisel arvamusel, keerukaks võib olukorra teha ainult see, et erinevad riigid defineerivad sündmusi pisut erinevalt.

Lisaks põhiteemadele olid kõne all ka meie igapäevased mured nagu proovipudelite kvaliteet, farmitöök sobivate mõistliku hinnaga pihuarvutite pakkumiste puudumine, kontroll-lüps lüpsirobotiga farmis või loomade identifitseerimise probleemid lüpsiplatsil.

Järgmise kohtumise organiseerivad rootslased 2013. aasta jaanuaris.

JKK kollegipremia

JKK kollegipremia aasta töötaja 2011 pälvis üldosakonna juhataja Eneken Ulmas. Enekeni töö on seotud koolituse ja teavitustegevuse toetusprojektidega. Nende abil on saadud pakkuda klientidele infopäevi, erinevaid trükiseid. Ta on tegelenud toetustega seonduva keeruka paberimajandusega ning hoidnud silma peal, et kõik õigel ajal tehtud saaks. Lisaks on ta hästi omandanud kunstniku kujundustööd, meened, kodulehe jälgimine. Kolleegide sõnul on Eneken töökas, sõbralik, jagab infot oma tegemistest, küsib arvamust kolleegidelt.

Muhedat

Kohtumajas toimub uue aasta esimene istung, mida juhtiv kohtunik on just jõulupuhkusest tulnud, puhunud ja heas tujus.

“Miks te siin olete?” uurib ta süüpingis istujalt.

“Politsei ütles, et otsisin jõulukinke liiga vara.”

“Kuidas nii, see ju küll mingi kuritegu ei ole,” imestab kohtunik.

“Noh, ma tegin seda enne kaupluse avamist.”

Läänemaa esindus kolis

Jaanuarist alates võtab Läänemaa piirkondlik zootehnik kliente vastu aadressil Jaani 10, Haapsalu. See on nn Läänemaa põllumajandusmaja, JKK ruum on 2. korrusel. Vastuvõtuaeg on endine, kolmapäeviti 9–15.

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700
Faks 738 7702

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla- ja Tartumaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru ja Pärnumaa klienditeenindaja	738 7754
Harju-, Saare- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7759
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7704

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjala	Tuleviku 3, Laagri, Harju mk	tel 679 6419	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Maire Tamm	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 5332 4204	1. ja 3. K 12.00-16.00
Ida-Võrumaa	Ludmilla Aan	Viru 5a II korrus, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00
Järvamaa	Saive Kase	Prääma, Paide vald, Järva mk	tel 385 0286	gsm 524 0147	K 9.30-15.00
Lääne-Võrumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Piira, Lääne-Viru mk	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Jaani 10 II korrus, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Maire Põhjala	Haapsalu mnt. 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7886	E 9.30-15.30
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 5332 4204	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Aia 17-202, Valga		gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4-317, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00